Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2010 жыл
10-чу апрель,
шабат кюн.
№ 64 (18405)

Багъасы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ **ВРЕМЯ** ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы Кюнлерин бардырыугъа хазырланыуну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини

УКАЗЫ

2010 жылда Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы Кюнлерин бардырыуну юсюнден **бегим этеме**:

1.Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы Кюнлерин бардырыугъа хазырланыу жаны бла комитетни къураргъа эмда аны къаумун бу Указгъа этилген къошакъгъа кёре къабыл кёрюрге.

2.Къурау комитет Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы Кюнлерин бардырыу бла байламлы ишлени тамамланылыуларын жалчытыргъа борчлу этиледи.

3.Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу ол ишлени ачха бла жалчытыргъа керекди.

4.Бу Указ анга къол салынгган кюнден кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти **А.КАНОКОВ**

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2010 жылда 7-чи апрельде чыгъарылгъан 37-УП номерли Указы бла къабыл этилгенди

Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советинде Къабарты-Малкъар Республиканы Кюнлерин бардырыугъа хазырланыу жаны бла къурау комитетни

КЪАУУМУ

Меркулов А.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели (къурау комитетни председатели)

Жанимов Р.М. - Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини биринчи заместители (къурау комитетни председателини заместители, ыразылыгъына кёре)

Альтудов Ю.К. - Россей Федерацияны Президентинде Къабарты-Малкъар Республиканы дайым келечисини биринчи заместители

Афаунов А.М. - Къабарты-Малкъар Республиканы спорт эм туризм министри

Кажаров А.Х. - Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советини члени (ыразылыгъына кёре)

Калов З.А. - Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини ишини управляющиси

Кашироков З.К. - Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини Администрациясыны Башчысыны биринчи заместители

Мусукланы А.Т. - Къабарты-Малкъар Республиканы экономиканы айнытыу эм сатыу-алыу министри

Пархоменко Ю.В. - Прохладный шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Паштов Б.С. - Къабарты-Малкъар Республиканы информация коммуникацияла, жамауат биригиулени эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министри

Саенко Т.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председателини заместители (ыразылыгъына кёре)

Сотталаны К.С. - Эльбрус районну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Фиров Р.Б. - Къабарты-Малкъар Республиканы культура министри

Хагасов З.А. - Нальчик шахар округну жер-жерли администрациясыны башчысы (ыразылыгъына кёре)

Чеченланы Х.Ж. - Россей Федерацияны Федеральный Жыйылыууну Федерация Советини члени (ыразылыгъына кёре)

Эркенов Т.Х.- Къабарты-Малкъар Республиканы эл мюлк эм ашазыкъ министри.

Хазырланыу

Байрам программагъа тюрлениуле кийирилгендиле

Тюнене Уллу Ата журт урушда Хорламны 65-жыллыгъыны байрамына хазырланыуну эмда аны бардыруну къурау комитетини кезиулю жыйылыуу болгъанды. Аны КъМР-ни Правительствосуну Председателини заместители, къурау комитетни председателини заместители Аталып Нальчикде 7-чи майдан башлап 9-чу майгъа дери бардырыллыкъ баш магъаналы байрам ишлени программасы бла жыйылгъанланы КъМР-ни культура министри, къурау комитетни жууаллы секретары Руслан Фиров шагъырей этгенди. Ол билдиргенича, 7-чи майда КъМР-ни Президентинде Уллу Ата журт урушну ветеранларына къонакъ алыу къураллыкъды. 8-чи майда Москвада Сауутланнган Кючлени ара музейини бизни республикабызны Миллет музейинде кёрмючю ачыллыкъды. Суратлау искусство музейинде уа Уллу Ата журт урушха къатышхан художникле ишлеген суратланы кёрмючю кесини ишин башларыкъды.

Ингирликде, 15 сагъатда уа, Музыка театрда республиканы жамауатыны къууанчлы жыйылыуу эмда байрам концерт боллукъду.

9-чу майда уа 10 сагъатда Нальчикни гарнизонуну аскерчилерини, КъМР-де МВД-ны бёлюмлерини парадлары башланырыкъды. Андан сора Ёмюрлюк отну мемориалына, 115-чи атлы дивизияны аскерчилерини, Уллу Ата журт урушда ёлген нальчикчилени эсгертмелерине, Хорламны стеласына гюлле салынырыкъдыла.

Тюшде Келишиулюкню майданында «Махтау санга, Хорламны келтирген солдат!» деген театр халда къураллгъан байрам боллукъду. 19 сагъатда Къабарты-Малкъарны белгили жырчыларыны бла тепсеу коллективлерини къатышыулары бла уллу байрам концерт бардырыллыкъды.

Аны кибик, «Восток» кинотеатрны аллында, 400-жыллыкъны майданында, Къырал концерт залны къатында, Абхазия майданда да концертле,башха байрам ишле да бардырыллыкъдыла. Нальчикни ипподромунда ат чаришле боллукъдула.

Министр къууанчлы ишле республиканы битеу эллеринде бла шахарларында да бардырыллыкъларын, алагъа энчи планла жарашдырылгъанларын да белгилегенди. Байрам кюн Москвагъа, Санкт-Петербургга, Ростовха барлыкъ ветеранланы тизмелери хазыр этилгенлерин, аланы ашыра барлыкъ врачла да сайланнганларын билдиргенди. Эсгертмелерин бла сын ташланы кеслерин,тёгереклерин да тапландырыу жаны бла иш къыстау бара тургъанын чертгенди.

Ызы бла урунуу эм социальный айнытыуну бла саулукъ сакълауну министрлери Уллу Ата журт урушну ветеранларына тийишли социальный болушлукъ къалай берилгенини эмда ала дарманла, медицина жумуша бла къалай жалчытылгъанларыны юсериндене билдиргендиле. Альберт Тюбеев айтханыча,жашау болумларын игилендирирге керек болуп тургъан эмда эсепге 2005 жылда 1-чи мартха дери алынгган ветеранла 25 бола эдиле да, ала барысы да жашау журтла бла федеральный ахчагъа жалчытылынгандыла.

Бусагъатда жашар жерлери осал болуп эсепге алыныргъа тийишли ветеранла 102 боладыла. Ары урушда эрлери ёлген тиширыула да киредиле. Аланы эсепге алыу иш бара турады, жашау болумларына да къаралады, 1-чи майгъа ол иш тамам этилликди, эс бурулмай бир ветеран да къаллыкъ тюйюлдю.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КЁРМЮЧ

Сабийле суратлайдыла

Нальчикде Сабий эм жаш тёлю чыгъармачылыкъны юйюнде жаш суратчыланы чыгъармаларына кёрмючю болгъанды. Ол РФ-ни Къырал Думасыны Юйюнню, тиширыуланы эм сабийлени вопроспары жаны бла комитет бардыргъан «Уллу Ата журт уруш сабийлени кёзлери бла» деген халкъла аралы конкурсу чеклеринде ётеди. Аны бардырыугъа КъМР-ни Президентини Администрациясы, Билим бериу эм илму министерствосу эм Бизнес-инкубатор болушлукъ этгендиле.

Конкурсха уа сабий клубланы келечилери, художестволу школланы, студияланы сохталары къатышхандыла. Кёрмючде республиканы шахарларындан бла районларындан 250 иш кёргюзтюлгенди. Аладан онусун жюри конкурсну битеуроссей кесегине жиберирге сайлагъанды. Республикалы конкурсну кезиуюнде хорлагъанланы эм аланы педагогларын саугъалау а апрель айны ахырында Къырал концерт залда къуучлы халда ётерикди.

Эришиую ахыр - халкъла аралы - кезиую уа 4-8-чи майда Къырал Думада ётерикди.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Пресс-конференция

Хар ветеран къаты тергеудеди

КъМР-ни Урунуу эм социальный айнытыу министерствосунда «Уллу Ата журт урушну ветеранларын жашау юйле бла жалчытыу, Хорламны 65-жыллыгъын байрамлауга хазырланыу къалай баргъанына жораланнган пресс-конференция болгъанды. Аны министр Тюбейланы Альберт бардыргъанды.

Журналистле бла тюбешиую башлай туруп, ол ветеранланы жашау юйле бла жалчытыуда этилген эм этиле тургъан ишлени да юслериндене айта, былай дегенди:

- 2009 жылда Къабарты-Малкъарны бла РФ-ни Регионланы айнытыу министерствосуну аралырында «2010 жылны 1-чи майына дери Уллу Ата журт урушну ветеранларын эм инвалидлерин, эрлери урушда ёлген тиширыуланы эмда инвалидлени юйюрлерин федеральный бюджетден жашау юйле бла жалчытыуну юсонден» келишим этилген эди. Ол ишге 16286,4 минг сом ачха бёлюннгенди.

Аны 12529,4 минг сому республикада жашагъан 25 ветеранны жашар жерле бла жалчытыугъа къоратылгъанды.

Жашау юй алыргъа эсепде 2005 жылда 1-чи мартдан бери очередьде тургъанлагъа былтыр дагъада 11831, 4 минг сом бёлюрге деп келишим этилген эди. Республикада жашар жерле бла жалчытылыныргъа керекли ветеранланы саны быйылны мартайыны ахырына 101 адам болгъанды.

Бусагъатда аланы барысы да эсепге алынгнгандыла, - дегенди андан ары Альберт Исхакович,- ол ишде бизге школчула, жер-жерли администрациялада ишлегенле уллу болушлукъ этгендиле. Хар ветеранны жашау болуну юсюнден энчи «паспорту» барды. Аны айтханым, аланы хар бири да бизде тергеуледи. Федеральный эм регион аралдан болушлукъ алыргъа башиелери урушда ёлген тиширыула, концлагерьлеге жашлай тюшгенле да тийишли болгъанларын белгилерге сюеме.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Бушуулу митинг

Аманлыкъчыла терсликлерине жолукъдурулмай къалмазла

Тюнене Бахсан шахарда бушуулу иш болгъанды. 8-чи апрельде кече аманлыкъчыла милицияны эки къуллукъчусун: лейтенант Асланбек Хамузовну бла старшина Аслан Хаджуговну ёлтюргендиле. Къабарты-Малкъарны ич ишлерини министри Юрий Томчак аланы асыраугъа аталгъан бушуулу митингде сёлеше, къуллукъларын толтура ёлген жашланы ахлуларына къайгы сёз бергенди. Министерствону оноучулары ёлгенлени юйюрлерине дайым да кёз-къулакъ болуп турлукъларын айтхандыла.

Асланбекни бек тамата къызына тюгел беш жыл да толмагъанды, кичи жашчыгъы туугъанлы уа жаланда юч кюн болады. Ала аталары ёлгенин алыкъа ангыламайдыла, болсада кёзчюклери уа мудахдыла.

Асланны тамата къызына юч, кичисине да эки жыл болады. Ючюнчю сабийи анасыны къарындады.

Жашла экиси да энди жашайыкъ деп, юйюр къурап, юйле ишлеп башлагъан эдиле. Экисини да жашаулары жарты жолда юзюлдю. Ала милиция ишни сайлагъандыла, аны тизгинлеринде тийишли къуллукъ этгендиле. Аслан ОВД-гъа 2005 жылда, Асланбек да 1995 жылда келген эдиле. Аланы атларын ол кюн арбазгъа келген хар инсан да жаланда огъурлу сёзле бла эсгере эди.

Жашланы асырай туруп, Юрий Иосифович Томчак былай дегенди: «Москвада, Кизлярда теракта, ма энди уа бу мурдарлыкъ да аманлыкъчыланы къолларындан болгъандыла. Биз биогюн ала кимле болгъанларын дурус билмей эсек да, тамбла табарыкъбыз, жууапха тартырыкъбыз. Аны юсюнден РФ-ни Президенти Дмитрий Медведев, КъМР-ни Президенти Арсен Каноков да бек къаты айтхандыла».

РФ-ни генеральный прокуратурасында Следственный комитетни КъМР-де следствие управлениясыны начальниги Валерий Устов да аманлыкъчыла терсликлерине жолукъдурулмай къалмазлыкъларын айтханды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратны автор алгъанды.

Жангылыкъла

Шагъырейлену

Хлопонин Чеченни аягъы юсюне салыу терк баргъанына уллу багъа бергенди

РФ-ни Президентини Север-Кавказ федеральный округда толу эркинликни келечиси Александр Хлопонин Чечен Республиканы аягъы юсюне салыу терк атламла бла баргъанына уллу багъа биченди. Аны юсюнден ол тюнене Грозныйде журналистле бла тюбешиюнде айтханды.

«Бюгюн мен республиканы шахарларында бла эллеринде кёргеними бек жаратханма. Былай болур деп бир да сунмай эдим. Республиканы аягъы юсюне салыу жаны бла уллу ишле бардырыла тургъанларыны юсюнден кёп эшитгенме, алай,къртисин айтсам, былай игиди деб а турмай эдим»,-дегенди Хлопонин. Ол дагъыда бу затла асламысында Чечен Республиканы президенти Рамзан Кадыровну бла аны командасыны хайырындан болгъанларын чертгенди.

«Чечен халкъ сынагъан къыйынлыкъны унутуюнчюн, бизге алыкъа кёп иш тамамларгъа керекди. Адамланы жашауларын игилендирир ючюн, биз биригип ишлерге керекбиз,-деп чертгенди Хлопонин. -Мени борчум Север-Кавказ юг федеральный округну айныуына себеллик этиуюдю. Алай болур ючюн, биз барыбыз да къолубуздан келгенни аямазгъа керекбиз».

Бош заман

Фитнес-клуб ачылгъанды

Май районну администрациясыны пресс-службасындан бизге билдиргенлерине кёре, Котляревская станицаны Культура юйюнде фитнес-клуб ачылгъанды. Аны къурауда ачха болушлукъну предпринимательле В.Юшко, О.Мамаева, Н.Походня, «Красная Нива» эл мюлк предприятияны таматасы Н.Шульга эм станицаны къазакъларыны атаманы А.Канунник этгендиле. Ол аччагъа керекли инвентарь алынгнганды. Станицаны килисасыны бабасы Дмитрий а, чабыучу жолчукъ сатып алып, Культура юйню спорт жаны бла методисти С. Давыденко уа гантельле бергендиле.

Бюгюнлюкде студиягъа жыл санлары 40-дан атлагъан 16 тиширыу жюрюйдюле. Ала бла дерслени хореограф Любовь Яковлева, аны болушлукчусу Анжела Гязова бардырадыла. Бу эки тиширыу саулукъ ючулеу программаны, ары жюрюгенлени жыл санларын эсге ала, жарашдыргъандыла.

Алай фитнесге жюрюрге сюйгенлени саны кюнден-кюнге ёсе барады. Аны себепли жууукъ кезиуде жыл санлары къыркъгъа жетмегенлени къауумуда къураллыкъды. Ары дери уа студияны мюлк-техника базасын игилендирирге керек боллукъду.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Карате

Османланы Марат бла Аслан Жиляев – дунияны чемпионлары

Стилевой каратеден дунияны оналтынчы чемпионаты бардырылгъанды. Анга жыйырма къыралдан 150 спортчу къатышхандыла. Даржалы эришиуде Россейни жыйымдыкъ командасыны санында Къабарты-Малкъардан да беш жаш сынагъандыла къарыуларын. Аладан ючюсю алчыланы санындадыла.

Аслан Жиляев 80 килограмм ауурлукъда спортну бу тюрлюсюнде дуниядa кесинден кючлю болмагъанын кёргюзтгенди. Былтыр да ол чемпионатдан алтын майдал алып къайтхан эди. Аны тренер Шахмырзаланы Шахмырза юйретеди.

Чемпионатны былтыргъы «кюмюш» призёру Османланы Марат бу жол 75 килограмм ауурлукъда кишиге ал бермегенди. Дагъыда бир спортчубуз Мартин Маиров а 65 килограмм ауурлукъда доммакъ майдалгъа тийишли болгъанды. Экисин да тренер Сабанчыланы Мурат юйретеди.

ОСМАНЛАНЫ Айшат.

Жазылыу

Багъалы окъуучула!

Биринчи апрельден 2010 жылны экинчи жарымына жазылыу кампания башланнганды.

«Заман» газетге сиз связьны къайсы почта бёлюмюнде да жазылыргъа боллукъсуз. Жазылыуну алты айгъа багъасы тюрленмегенди, алгъыннгылай къалады - 356 сом 10 капек.

Бизни индексибиз -51532

Белоруссия ючюн сермешледе 2 бет
3 бет
«Узакъ ёмюрлюкню тасхасы - халаллыкъды» 3 бет
Жигерликни юлгюлери 4 бет

Байрам программагъа тюрлениуле кийирилгендиле

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Министрге урушка къатышханлагъа, ветеранлагъа, эрлери урушда ёлген тиширылугъа жыл сайын бир кере берилиучю 5 минг сом ёлчемде нек къалады деп соргъандыла. Ол: «Аны юсюнден Правительство сагъыш этгенди, 10 минг сомгъа жетдирир умуту да бар эди, алай юйлерине, фатарларына ремонт этерге керек болуп тургъанла да кёпдюле, ачаны бир кесгин алагъа бёлейик деп, аллай оноугъа келгенди»,- деп жууапларгъанды.

РФ-ни Президентини бюджетлеринде Пенсия фондну юсю бла да урушка къатышхалагъа 5-шер минг сом, концлагерьледе тургъанлагъа 1-шер минг сом берилли-гин билдиргенди. Тамата тёлюге болушлукъгъа деп бардырыллыкъ субботникден тюшген ачха да жер-жерли администрациялагъа берилип, ала аны тийишли адамлагъа юлеширча этиллигин айтханды.

Вадим Бицуев а быллай шартла келтиргенди: быйыл 1-чи январьдан башлап 30-чу апрелге дери Уллу Ата журт урушну ветеранлары барысы да диспансеризациядан ётерикдиле. Алагъа амбулаторилада эмда стационарлада багъыу бла чекленмей, юйлеринде да стационарла къураладыла. Инвалидлеге багъыу учреждениялада энчи палатала бёлюнедиле, ала къошакъ аш-азыкъ бла жалчытылынадыла, башха жумушлары да ма ол халда тамамланыладыла. Дарманла бла да ала федеральный программагъа кёре къаллай бир керек эсе да, аллай бири бла жалчытылынадыла.

Парадха хазырланыу къалай барганы, анга кимле къатышырыкъларынны юсюнден республиканы аскер комиссары Евгений Харламов тынгылы хапар айтханды. КъМР-де МВД-ны министринги заместители Хадис Тхагазитов а байрам кюнледе жамауатны къоркъуусузлугъун жачытыуну къаллай мадарлары этилгенлерини юсюнден билдиргенди.

Аны ючюн деп оператив эмда республиканы штабла къуралгъанды-ла. Низамны сакълаугъа 3 минг бла 300 адам чыгъарыкъды. Резерведе да 415 милицияны турлукъу. Терроучулукъ ишледен сакълануыну мадарлары да этилгенди. Энчи план да жарашдырылгъанды. Бу ишге Россейни МВД-сыны, ФСБ-ны, МЧС-ни кючлери да къатышдырылыкъдыла.

Мадина Дышекова бу кюнледе хар жерде да сакълыкъны бек кючлендирирге керек болгъанына эсбургъанды. «Адамла, артыкъда сабийле, кече-кюн да тургъан учреждениялада къурда къалауурлукъ этип туургъа керекди. Халкъгъа да дайым да сакъ болургъа кереклисин эсгертирге тийишлиди», - деген-ди. Аны юсюнден ол видеоконференцияны арт заманда терк-терк бардыргъан Рашид Нургалиев - РФ-ни ич ишлерини министри да - эсгертгенин билдиргенди.

Нальчикге «Аскер махтаулукъну шахары» деген сыйлы ат аталгъаны бла байламлы эки байрамны да бир кезиуде бардырыргъа белгиленгенди. Аны себепли Уллу Хорламгъа аталгъан ишлени программасын да тюрлендирирге тюшгенди. Аны юсюнден билдире, Нальчик шахарны администрациясыны башчысыны орунбасары Галина Портова бир къаум ишлени, сёз ючюн, эсгертмелеге гюлле салыу 8-чи майгъа кёчюрюлсе иги боллукъ эди, деген-ди. Аны ол председателисиясыны юсюнден сагъыш этерге айтхандыла.

Андан сора ол шахарда Уллу Ата журт урушка къатышхалагъа бла анда сакъат болгъанлагъа къаллай болушлукъ этилгенини юсюнден билдиргенди. Уллу Хорламны 65-жыллыгъына аталгъан юбилей майдалла айтыргъанлан окъуна юлешинип башланнгандыла.

Шахарда 25 эсгертме барды да, ала жангыртылма турадыла. «Ёмюрлюк отха» тынгылы ремонт этиле турады. Бу иш 25-чи апрельге тамам боллукъду. Нальчикге сыйлы ат аталгъаныны юсюнден билдирген баннерлени, видеореклама-ланы 40 жерде салыргъа белгиленеди. Дагъыда шахарны сыйлы гражданларыны суратлары да тагъыллыкъдыла. Урушка къатышханладан сау къалгъанла къол саллыкъ альбом да чыгъарыллыкъды.

Галина Аюбовна майны ал кюнлеринде Москвада бизни шахарыбызгъа ол сыйлы саугъа къуаучлы халда бериллигин билдиргенди, анга барлыкъланы тизмеси хазыр болгъанын, делегациягъа побеюню программасы да жарашдырылгъанын айтханды.

Жыйылыуда КъМР-ни Президентини ишлерини управляющиси Залим Калов, урушну эм урунуну ветеранларыны республикалы советини председатели Мухамед Шикабахов да сёлешгендиле.

Ахырында Мадина Дышекова байрамлагъа хазырланыу эмда аланы бардырыу бла байламлы бир уакъ жумушха да уллу кёллю болмазгъа чакъырыгъанды. Хар бирибиз да къолубуздан келгенни аямазгъа керекбиз, деген-ди.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Хар ветеран къаты тергеудеди

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Министр къарар адамлары болмай къалгъан урушну ветеранларына, къартлагъа деп, Нальчикде Фурманов атлы орамда ишленнген кёп фатарлы энчи юйлеринде ремонт этилгенин, анда кечиннгенлеге жангы телевизорла, башха керекли затла да алынгъанларын билдиргенди. Аллай юй битеу Север Кавказда да болмагъанын да чертгенди.

Ызы бла ол журналистлени соруулярына жууап бергенди.

Холаланы Марзият, «Заман» газет:

- ***Жашар жерлери болмагъан ветеранлагъа сертификата берилликиле, юйлери эски, осал болгъанлагъа уа къаллай болушлукъ этилликди?***

- Республиканы хар жеринде да жашау юйлени, аланы бир адамгъа тергелген квадрат метрлери да бирча болмагъанларын англайсыз. Сёз ючюн, бир жерде бир адамгъа 11 квадрат бередиле башхасында уа - 14. Андан сора да, ветеранны юйю болгъанлыкъгъа, ол бек эски эсе, анга да ачха болушлукъ этиледи. Аны багъасы юйню халине кёре боллукъду.

Заявление жазгъан ветеранны юйюне комиссия барып, жашау болумун кёреди. Сёз ючюн, бирини юйюню башын жангъыдан жабгъаргъа керекди, башхасыны уа холодильник неда телевизору жокъду. Алагъа да къарайды комиссия. Аллай керекле-ге да 7,5 миллион сом бёлюнгенди. Андан сора да, республикада болгъан предприятиялда, учреждениялда, организацияларда да кесленри аччаларындан бёледиле, ветеранлагъа болушлукъгъа субботникле бардырыладыла.

Светлана Шамакина, «Кабардино-Балкарская правда»:

- ***Ненча ветеран бардыла республикада?***

-1117 ветеран, аладан 215-сини баш иелери урушда ёлгенле, дагъыда 102-сини эрлери да урушдан сора ёлгенледиле. Бу тизмеге башы иелери урушда неда андан сора ёлюп, экинчи кере эрге баргъан тиширыула кирмейдиле.

Герийланы Асият,КъМР-ни телерадиокомпаниясы:

- ***Жашау юйле (фатарла) къалай берилледиле, не зат эсге алынады? Жангызлай жашагъанлагъа къаллай болушлукъ этиледи?***

-Дагъыда къайтарыт айтама, биз хар ветеранны да къаллай тургъанын билебиз. Жашау журт бериуде уа юч тюрлю зат эсепге алынады: биринчиси - ветеран жашар жер керекди деп заявление жазгъанлы бек жыл озгъан эсе. Экинчиси - жашаргъа юйю болуп, ол тарлыкъ эте эсе. Ючюнчюсю - юйю болуп, ол анда жашаргъа къыйын эсе.

Сёз ючюн, сууу, газы, дагъыда тынч жашарча башха затлары жокъ эселе. Тынгылы тинтилгенден сора ала эсге алынадыла. Нальчикде алгъа-лайла- 20, Прохладныйде -11, Баксанда -1, Майский шахарда 6 боладыла. Къалгъанларды элледе жашайдыла. Жарсыугъа, республиканы жангъз жашагъанла бардыла. Аланы хар бирине социальный ишчиле къарайдыла.

Михаил Нестеренко, «Къабартыы-Малкъар» ГТРК:

- ***Субсидияла жаны бла расчёт къалай этилликди? Нальчикде Кабарты орамны 61-чи номерли юйюнде ветеран жашайды. Аны юй бийчеси жукъ да кёрмейди. Алагъа социальный ишчи келеди. Болсада ол тиширыуну эки къартны да юйюне, аз, кёп болса да, ремонт этер онгу жокъду. Алагъа болушургъа онг бармыды?***

- Сиз айтхан ветеранны жашау болумуну юсюнден, анда ишлеген социальный ишчиге тынгылы соруп, билирбиз эм барып да кёрюрбюз.

- ***Хар ветеранга да бу жол байрамгъа онушар минг сом берилликди деп эшиттенбиз, алаймыды?***

- Хау. Беш мингни федеральный, къалгъаны уа республиканы бюджетден берилликди. Дагъыда айтыргъа сюеме. Баш иелери ёлген тиширыуланы пенсиялары онтогъуз мингди, ветеранланы уа чыныларына кёре отуз мингге дери жетеди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Профессионалла

Керти сайлау

Педиатриядан интернатураны бошагъан Чаналаны Магометни къызы Лидия шахарны ючюнчю поликлиникасыны сабий бёлюмюнде ишлегенли быйыл жыйырма беш жыл болады. Тогъуз жылдан бери уа ол аны таматасыды.

Лидия Магометованы медицинагъа жолу, ол кеси айтханнгна кёре, баям, къадарны бюйрюгъу болур эди. Аны сайларгъа къызны арталлыда эсинде болмагъанды. Ол Владикавказда сатыуалыуну экономика институтуна кирирге сюйгенди. Алты сабийни ёсдюрген Аминат бла Магомет аланы сайлаулаларына бир заманда да чыгмаулукъ этмегенди. Жюреклери сюйген иш бла кюрешселе, намыслы, насыплы болурларын да билгендиле. Алай Лидия институтха экзаменлени иги бергенликге, конкурс уллу болуп, андан ёталмай къалады. Сора анга бир кесекни юйде турургъа да тюшген эди.

Юйюрде врачлагъа, устазгъа, мал докторгъа окъуучанла да бар эдиле. Тамата къызлары Зуфара бла Зухура да медицина факультетте кирген эдиле. Зухура терапевтге окъуганды. Бюгюнлюкде аты махтау бла айтылып, республиканы больницада ишлейди. Бийик категориялы врачды.

Зуфара уа педиатр болургъа сюе эди. Сабийлеге, аланы аналарына болушургъа. Алай аны мураты толмады. Жангы юйюр къурап, алтынчы курсда окъуй тургъанлай, ол дуниядан ажымлы кетеди. Аны дефтерлери, китаплары алайынлай къалгъанларын кётюралмай, Аминат къызы Лидиягъа педиатриягъа бар окъургъа деп тилейди. Ол да угъай демейди. Алай бла Лидия Магометованы медицинагъа жолу башланды.

Болсада жаш къызгъа бу факультетде окъугъан тынч тюйюл эди. Не бюкъдурулгъу барды, мында студентлени жашауда, ишде да кёп затны билирге юйретеди. Юйге келсе, къыз ашхасуугъа да къаралмай эди. Бир ненча жылны ичинде этни ауузына окъуна салмагъанды. Эгечи Зухура, ариу айтып, юйретип, аны ол къылыкъларын ючюн кюйдюгъанды.

- Алгъа бир кесек къыйналгъанлыкъгъа, сокъурангган бир кюнню да этмегенме. Бюгюнлюкде сагъыш этип къарасам, сатыу-алыуда ишлеялмазлыгъымы англап, кесими ол заманда этген сабийлигиме кюлеме, - дейди Лидия.

Не десек да, сабийлени сюймеген, аланы проблемаларын кесиникича сезмеген адам педиатриягъа бараллыкъ неда анда ишлеяллыкъ тюйюлдю. Чаналаны Лидия интернатурада болгъан кезиуюнде юйренген сынауун поликлиникагъа келген биринчи кюнюнден окъуна хайырланнганды. Кёплеге болушлугъун тийдиргенди. Педиатр сабийни къагъанакъылыгъындан башлап онсегиз жылына дери саулугъуна кьайгъырыгъанлай турургъа керекди. Анча жылны ичинде Лидияны къуунганн, жарсыгъан кюнлери да болгъандыла. Кёп юйюнлюгге бир ненча тёлюге дери болушлукъ этгенлей келеди.

Бир жол аны кабинетине къызчыгъына къаратырыгъа келген тиширыугъа врач сабийни жюреги ауруугъанын айтады. Алай аманы анга ийнанырыгъы келмейди. Сансызлыкны хатасындан артда сабий аманнга кетеди. Ауруу хорлап, анга врачла да болушалмайдыла. Къызчыкъ ёледи. Романованы жюрек ачыуу хорлап, Лидия Магометовна ала жашагъан общежитге башха сабийге къарагъа келгенинде, аллына чыгъып: «Энтта да ауруулланы излегенден арымагъанмысыз?» - деген эди. Басымы врач, аманы жарсыуун англап, анга зат да айтмады. Ичинден а жарсыды.

Кертиди, къайсы бирибизни да адамны жюргени къыйнайбызмы деп, артыкъ сагъыш этмеген кезиулерибиз боладыла, жарсыугъа. Оруслу тиширыуну да ачыуу хорлагъан эди. Алай анга къадар дагъыда къыз сабийчикни саугъа этгенде, ол больницадан салып Лидиягъа келгенди. Бирси педиатрланы айтханларына ийнанмай, къагъанакъъа ол тынгылагъынчы тынчлагмагъанды. Алай бла Марингъа бу къызчыкъны аты алайды) бла аны кичиси Вероникагъа Чаналаны къызлары къарагъанлай тургъанды.

Алыкъа сабийи болмагъан Вероника Лидия Магометовнагъа: «Мен алгъараькда юйюр къурагъанма. Ана болсам, сабийими бу поликлиникагъа жюркюторге сюеме. Сизден эринлик алыргъа келгенме», - деген эди. Врач тиширыу: «Къоркъма, анга да, кесинге да бирге къарарма. Эгиргинди да ауруулардан сакъларма», - деп сёз береди.

Вероника Романова ана болгъандан сора тёрт жыл чакълы жашагъанды. Юйюсюз ауруу аны жашауун замансыз юзгенди. Аны аналы уа энди туудукъчугъун алып келеди Чаналаны Лидиягъа. Хар кабинете киргени сайын а, врачны жюргеин керексизге кьыйнагъын ючюн уяла, кечгинник тилейди.

Лидия Магометовна уа ол юйюню кесини бир жуукъ адамларыча кёреди. Вероникабыз деп айта, кёзлери толадыла. Оруслу кьыз жашаудан кетгенли бир жыл озгъанды. «Аны кьызчыгъы бу поликлиникагъа жюрююге керек болмагъанлыгъа, мен бу сабийге къарагъа сёз бергенме, сёзюмде да турлукъма, - дейди таулу тиширыу. - Анга энчи кьайгъырама эм ийнакълайма. Вероника да мени кёз аллымда ёсген, ойнагъан сабийледен бири эди»,- деп къошады.

Биз да Лидия Магометовнача врачла боллукъбуз деп, ол къарагъан сабийледен кёпле айтадыла. Окъуп, бу усталыкъ бла ишлегенле да бардыла.

Бюгюнлюкде поликлиникагъа он минг сабий жюрюйдю. Аланы хар бирини атын, тукъумун эсинде тутхан тынч тюйюлдю. Врач а тутады. Ол аны кесини ишине жууаплы къарагъанныны, сабийлени сюйгенини, алагъа къайгъырыгъанныны шартыды.

Ишини юсюнден айта, Чаналаны къызлары былай дейди: «Сабий ауузу сёлешип билдирмегенликге жарсыуун, педиатр аны халына кёре окъуна неси къыйнагъанын англаргъа керекди. Бирде уа мен тамата адамлагъа къараяллыкъ болмаз эдим деп келеди кёлюме.

Шёндюю кёп тюрлю проектелени хайырларындан ишлергге да тынчыракъ болгъанды. Бирси шахарла бла да байламлыкъ жюрютебиз. Ол миллет проектни бизни халкъыбызгъа да бир хайыры болур деп ышанама. Сабийле къошулгъанларына къуунама. Аладан бирчиги окъуна юйюрге къууат сала эсе, миллетибизге ол къаллай бир байлыкъды!»

Бир болушлукъ этер онг болуп, врач аны хайырланмай къоймагъанды. Анданы аны ишине киши чурум тапмагъанды да.

Чаналаны Лидия бир къызчыкъ ёсдюргенди. Лейля быйыл Россейни МВД-сыны Краснодардагъы университетини Нальчикде филиалыны юридический факультетин бошайды. Иги окъугъаны ючюн аны мында ишлергге къоярга деп, окъуу юйню администрациясы алай оноу этгенди.

Бюгюнлюкде да ахшы врачны излеп, ол ишлеген жерге кёлле келеди. Дуниядагъы бек багъалы затларыны - сабийлерини саулукъларын анга ышанадыла.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

Суратны **ХОЛАЛАНЫ Марзият** алгъанды.

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАРНЫ АЛТЫН ЖУЛДУЗЛАРЫ

Белоруссия ючюн сермешледе

Пешковну буйругъу бла рота эрттенликде эртте, тауушсуз чыгъып, чыкъ басып тургъан кырдыкда жатды.

Исай Иллазаров 1941 жылны ноябрь айында Москвагъа ёшюн ургъан немец-фашист аскерлени тохтатхан эм ара шахарыбыздан артха кыстагъан къызыл аскерчиледен бириди. Аскерде ол жаланда бир сурат алдыргъанды. Аны анасына письмо бла бирге жиберген эди.

... Ол къуллукъ этген жаяу аскер рота Москвагъа жууукъ жерде агъач къыйырында къоруулануругъа тохтагъанды. Аларында – къар ёзен. Немецлилени Иллазаров биринчи кере алайда кёрдю. Ала акъ масскхалат бла танкланы ызларындан чабып келедиле. Къызыу сермеш башланды. Алай совет аскерчиле къурч машиналадан абызыдан къалмадыла. Бир ненча танкны кюйдюрдюле. Гитлерчилени танк атакалары тохтатылды.

Къыркъ биринчи жылда декабрьде Исай ауур жаралы болады. Госпиталдан чыкъгъанлай, жангыдан фронтха къайтады. Юйге, юкн сайын болмаса да, письмо жаза турады. «Хатам жокъду, мени ючюн жарсымагъыз», - дегенден башха хазна зат къошмай эди.

Къыркъ экинчи жылда июльда юйден къуучлы хапар алгъан эди – къатыны жаш тапханыны юсюнден. Исайны уа узун уруш жоллары минг километрлеге созулдула. Ол тёрт кере жаралы болгъанды, госпитальдан чыкъгъанлай, аскер бёлюмюне къайтып тургъанды.

1944 жылда майда 90-чы гвардиячы жаяу аскер дивизияны командири генерал-майор Власов сермешледе кёргюзтген кишилиги ючюн Иллазаровха «За отвагу» майдалны, июньда уа Махтаулукъну III даражалы орденин бергенди. Алай бек уллу жигитликни уа Исай Белоруссияны жеринде этгенди.

Витебск шахарны тийресинде немецлиле кючлю къоруулануы ызындан къурап тохтагъан эдиле. Гитлерчи командованияны планына кёре совет аскерлени алгъа келиулери алайда тохтатылыргъа керек эди. Алай фашист командование этген умут умутлай къалгъанды. Совет аскерле алгъа баргъандыла...

Тамата сержант Исай Иллазаров энди танкланы атыучу ушкокланы жюрютген къаруугъа башчылыкъ этеди. Полкну командири подполковник Пешковну буйругъу бла рота эрттенликде эртте, тауушсуз чыгъып, чыкъ басып тургъан кырдыкда жатды.

1944 жылда июньну 22-чи кюню эди. Кюнню кёзю кёрюнгненлей, кёкге ючу ракета атылды. Ол атаканы баштарлагъа берилген белги эди. Къызыл аскерчиле душманнга чабыуул этдиле. Гитлерчилени траншеяларына жетерге эки жюз метр чакълы къалгъанда, ала миномётладан бла гранатометладан от ачдыла. Рота жерге жатды. Кёпле ёлдюле, ол санда ротаны командири да. Рота бек къыйын болумгъа тюшдю...

Артда 272-чи гвардиячы жаяу аскер полкну командири подполковник Пешков былай хазаырыкъды: «Душманны къоруулануы ызын юзергге дери ротаны аллында эм башха аскер бёлюмлени аллларында салынгган аскер буйрукъ толтурулмай къалыргъа боллукъ эди. Ма ол къыйын такъыйыкъда, окъунтопну тюбюнде, Исай Иллазаров, ёрге туруп, къолунда автоматы бла: «Туугъан журт ючюн, алгъа!» - деп къычырып, душман орналгъан жерге чапханды. Ротаны битеу солдатлары аны ызындан тебиргендиле. Къоркъа билмеген Иллазаров гитлерчилени траншеяларына биринчи болуп киргенди. Къол сермешде кёп гитлерчи солдатны къырып, артха къачхан немецлилени къууа, Карташ деген элге жууукълашханды.

Гитлерчиле, резервлерин хайырлана, совет аскерчилени тыяргъа кюрешгендиле. Алай жигит командир Иллазаровну башчылыгъы бла рота ол эпни алгъанды. Буйрукъ толусунлай толтурулгъанды. Алай бла башха аскер бёлюмлеге алгъа барыргъа жол ачылгъанды. Душманны къорууланыу ызы юзюлгген эди. Ол сермешде Иллазаров кеси энчи отуздан аслам гитлерчини ёлтюргенди. Немецлилени алты пулемёт точкалары расчётлары бла бирге жокъ этилгендиле. Жолдаш Иллазаров сермешде уллу кишиликни эм жигитликни кёргюзтгенди. Саулай полкга аскер буйрукъну толтурургъа себеллик этгенди».

Сермешден сора, бир ненча кюн озуп, Исай Иллазаровну саугъалау къагъытында айтылгъандыла бу сёзле. Полкну командири Пешков аны Совет Союзну Жигити деген атны атаугъа кёргюзтгенди. Саугъалау къагъытха Биринчи Прибалтика фронтну командующуси И.Х. Баграмян къол салгъанды.

СССР-ни Баш Советини Президиумуну 1945 жылда 24-чю мартда чыгъарылгъа н Указы бла Исайгъа Совет Союзну Жигити деген ат аталгъанды. Алай Жигит ол заманда сау тюйюл эди. Ол 1944 жылда 6-чы сентябрьде ёлгенди – Латвияны жеринде. Аны Бауспе шахарда асырагъандыла. Мермер къангара быллай сёзле бардыла: «Совет Союзну Жигити Иллазаров Исай Иллазарович. 1920 жыл, 20-чы февраль – 1944 жыл, 6-чы сентябрь».

Аны атын туугъан шахарында – Нальчикде да – унутмайдыла. Ол окъугъан 10-чу номерли орта школгъа Иллазаровну аты аталгъанды. Къабарты-Малкъарны ара шахарында орам да барды аны аты бла.

Уллу Ата журт урушну юсюнден Минскде, Ригада, Нальчикде чыкъган китаплада Иллазаровну аты Алтын Жулдуз бла саугъаланнган махтаулу совет аскерчилени санында айтылады.

Жангыз жашын уруш сыйыргъан Обой - Исайны анасы – ёлюп кетгинчи тешмегенди къара кийимин. Узун къара жыйрыгъы табанларына жетиучю эди. Кёп жылланы ичинде къышда, жайда, сууукъда, иссиде, жауунда да хар ыйык юкн Нальчикде паркга кире баргъан жерде Уллу Ата журт урушда совет аскерчилеге ишленгген эсгертмеге гюлле салып тургъанды.

Басмагъа **КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий** хазырлагъанды.

Коммунальный жумушла

Хакъ тёленмегени ючюн чыракъланы ёчюлтедиле

Тырнаууз шахарда март айны ахыр кюнлеринде сууукъ суу бериуге чек салыу кийирилген эди. Бизни корреспондентибиз шахар администрацияны башчысыны заместители М.Т. Азубековдан тохташхан болумну ангылатырын тилегенди. Ол былай билдиргенди:

- Энергия бла жалчытыучу организация суу бериуде баш жерни тутхан «Чылмас» водозаборгъа тюк берииую тохтатханды. Аны хатасындан шахарны бир кесеги сууукъ суу алмай тохтагъанды, башха кесегине уа суу тийишли басым болмагъанлай бериледи. Токну тыйыуну энергетикле электрокючню хайырланыучула – муниципальный предприятие «Коммунальник» бла КъМР-ни «Башчылыкъ этген Элбрус компания» къырал предприятиясы - хакъны бек аз тёлегенлери бла байламлы этедиле.

Шахарда жашагъанла коммунальный жумушла ючюн, тюзюн айтхлагъа, хакъ тёлеуню къойгъанлары себелли ала борчланы тёлеялмай тохтагъандыла, бу ишде уа электрокючге этилген къоранчла бек уллу ёлчемни тутадыла. Сёз а бек алгъа фатарлада жашагъанла хайырланнган электрокючню юсюнден барады.

Бир кезиуде башха проблема болуучусун белгилерге сюеме: адамла коммунальный жумушлагъа тёлеген хакъны ёлчеми бек уллу болгъанды, алай бюджет эмда бюджетге къарагъан (бюджетсиз болалмагъан) организацияла (билим берииую, саулукъ сакълануу, культураны, спортну) электрокючю ючюн миллионла бла саналгъан борчла жыйыйгъан эдиле. Энчи айтханда, озгъан ёмюрню 90-чы жылларыны башындан бери алгъаракъ-лагъа дери борчланы суммасы 117 миллион сомгъа жетгенди.

Бу проблеманы арталлыда кетерир ючюн, Элбрус районну администрациясыны башчысы Сотталаны Къурман бюджет организацияланы жыйыйгъан борчларын кетерииую юсюнден республиканы правительствосуна кесини тилегин билдиреди. Районнга болушадыла эмда ол борчларыннан толусунлай къутулады. Бюгюнлюкде администрация бюджет организацияла хайырланнган коммунальный жумушла, ол санда электрокючю ючюн да кезиуюю хакъ тёлеуню заманында бардырады. Алайды да, электрокючню, аны бла байламлы сууукъ сууну да тыйыу тюзюнлей адамланы борчлары бла байламлыды.

- **Битеу этилген жумушла ючюн заманында хакъ тёлеп тургъанлагъа тёлемегенлени хатасы нек жетерге керекди?**

- Хау, адамланы аллай къаумлары, айхай да, бардыла. Ала кёбюсюнде пенсиячыла бла тамата тёлюню адамларыдыла, биз алагъа бек ыразыбыз. Бек сейири уа - арталлыда тёлерге сюймегенлени арасында къолайлы жашагъанла да болгъанларыды. Ала, эштада, этилген жумушлагъа хакъ тёлеуню намысларына тийишли (башхача айталлыкъ тюйюлсе) кёре болмазла. Аланы хатасындан, жарсыугъа, низамлы юйюрлеге къыйнальргъа тюшеди.

-**Бу болумну къалай бла тюрлендирирге боллукъуз? Арталлыда тёлерге сюймегенлени законнга бой салдырырча, администрация, ЖКХ-ны службалары не мадарла этедиле?**

- Биз, айхай да, этилген жумушлагъа хакъны заманында тап тёлеп тургъан, аланы уа толу ёлчемде алмагъан гражданланы алларында жууаплы болгъанлыбызны унутмайбыз. Тохташхан болумну ангылатыр ючюн, «Эльбрусские новости» район газетде тийишли материалла басмалагъанлай турабыз. Алгъараькълада администрацияны, ЖКХ-ны жууаплы къуллукъчуларындан бла жамауатны келечиленриндан, фатарлагъа айланып, тёлемей тургъан борчланы жыырыкъ къуумну къурагъанбыз. Аны бла бирге борчланы дау этип алыр ючюн, материалла сюд органлагъа бериледиле, шёндюлеге 4,6 миллион сомдан артыкъгъа аллай оноу этилгенди.

Алай этилген мадарладан, жарсыугъа, тийишли хайыр чыкъмайды. Шахарда жашагъанланы тёлер онглары жокъду деген хапарла да бощдула. Къолайсыз граждана да болгъанларына даулашмай, башха сфералада ишлегенлени къошмай, шахарны адамлары быltыр тюрлю-тюрлю социальный тёлеуеден бла бюджет иш хакъдан 530 миллион сомдан артыкъ алгъанын, Элбрус районда уа ол тарих бир миллиард сомгъа дери жетгенин айтыргъа керекди.

Жашау журт-коммунальный жумушла ючюн адамла толу эмда бир тюрлю сылтаусуз хакъ тёлерге кереклисин ангылагъынчы, бюгюнлюкде сууукъ сууну тыйыу бла байламлы тохташхан хал, жарсыугъа, кетериллик тюйюлдю.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий
ушакъ этгенди.

12-чи АПРЕЛЬ - АВИАЦИЯНЫ БЛА КОСМОНАВТИКАНЫ КЮНЮДЮ

«Кёкге сюймеклигим атамдан кёчгенди»

Бу магъаналы эм сыйлы ишде бизни жерлешлерибизни да барды юлюшю. Космосну айнытыуга къыйын салгъан Энейланы Тимурча, самолётланы сынагъан лётчик Чабдарланы Ибрагимча, Боинг-747 самолётну жюрютген Гъзойланы Алийча, лётчик-истребитель Биттирланы Борисча кошларыбыз халкъыбызны атын айтдырып келедиле. Ала ызлагъан жол бла келген жаш адамларыбыз да бардыла. Аладан бири Биттирланы Русланды. Биогюн ол бизни ушакъ нёгерибизди.

- Руслан, сен къайда окъугъанса?

- Тверь шаарда Хауа-космос къоруулануну Георгий Жуков атлы аскер академиясын бошагъанма.

- Бу окъуу юйге хар кимни да алып кьоя болмазла, баям?

- Кертисин айтханда, ары жаланда аскерде кьуллукъ этгенлени сабийлерин аладыла. Мен да алгад юйюрден болуп тюшгенме. Атам Биттирланы Адрахманны жашы Борис аскер авиациядА лётчик-истребитель болуп 25 жыл кьуллукъ этгенди. Лейтенант чындан башлап тамата лётчик, звенону командири, эскадрильны командирини орунбасары болгъанды. Москвада академияда билимин ёгдюрюп, Тверь областьда полкну командирини заместители болгъанды. МИГ-25, СУ-15, МИГ-31 истребительледе учханды, неси да 1-чи классды лётчикди.

Школда ири окъуучаным себепли экзаменлени кьыйналмай берип, окъугъа киреме. Болсада атамы аскер устаулыгы манга себеплик этгенди.

- Окъугъан кьыйын болгу эди, эшта?

- Кесими таныгъанлы аскер шахарчыкълада ёсгенме. Андан болур эди, окъууда низамгъа терк окъуна юйреннип кьалгъаным. Кьыйын эди деп айталлыкъ тюйюлме, дагъыда не жангылыкъгъа да терк окъуна юйренип къалгъаным да болушхан болур.

Окъууну юсюнден айтханда уа, биринчи жыл кьыйынларкъа кёрюнгенди эди. Битеу да бирге 60-дан артыкъ дерсни окъугъанбыз. Бек сейирлери жалгъан интеллект системаны теориясы, радиолокация информацияны цифровой амал бла тинтиу, аскер-хауа кючледе управленияны автоматизациялангъан системасын уруууда хайырланыу degенча дерсле эдиле.

Сёз ючюн, жалгъан интеллект системаны теориясны юсюнден айтайым. Ол сагъыш зте билген, адам команда бермегенлей, тюрлю-тюрлю жумушланы кеси аллына тамамлайды. Бир сёз бла айтханда, керек болгъан заманда, адамны толусунлай алышаллыкъды. Дагъыда ол кеси аллына, адам къатышмагъанлай, айнырга боллукъды.

- **Окъуу юйню атын эшиттенимде, космос бла, жанны технологияла бла байламлы илмуладан билим алгъан болурсуз, деп келгенди эсиме.**

- Келир заманда уруш хауа-космос халда боллугъуна къоркъуу барды. Бизге аны бла байламлы энчи дерсле берилгендиле. Бизни бла ракета-космос къоруулануу жаны бла вузланы курсантлары, тыш къыралладан студентле да окъугъанлары хауа-космос къоруулануугъа арт заманда уллу магъана берилгенине шагъатлыкъ этеди. Битеу къыралда да быллай усталыкъларгъа жаланда бизни вузда окъутханларын да ёхтемленнип белгилерик эдим.

- Биргенге Кавказдан, энчи айтханда уа, Къабарты-Малкъардан окъугъанла болгъанмыдыла?

- Тёртюнчю курсда окъугъанымда, Нальчикде бир жаш кирген ди анды, андан башха, бизден адам окъугъанды degен билмейме.

- Мен ангылагъандан, окъугъан устальгъынг кёкде учуу бла байламлы тюйолдю. Алай атанг Борис, «Заман» газетге интервью бергенинде («Заман» 2009, №9), кёкнё ариулугъуну, сейирлигини юсюнден бир иги айтхан эди. Ол сюймеклик санга ётмегенмиди?

- Бу соруугъа угъай деп авиагарнизонда ёсген бир сабий да айталлыкъ тюйюлдю. Тюз туугъан кюнюнгден башлап самолётланы мотор тауушларын эшитип тургъан, истребитель самолётланы кеси кёзю бла кёрген, аны кючюн ангылагъан жашда кёкге сюймеклик къалай туугарыкъ тюйюлдю?

Сабий заманым аэродромда ётгенди. Школдан сора терк окъуна ары жетип, анда тёбе башына чыгыып, бизден бир 20 метр арлакъда гарнсан самолётлагъа сейир этип къараргъанбыз. Ата-аналарыбыз ары жюрюрге эркин этмей эдиле, алай кесигиз да ангылайсыз, биз алагъа жуукъ болургъа сюйгенбиз.

Бир керге шуёхум бла, алай олтуруп, кёкге учхан самолётлагъа сукъланып къарай эдик. Бу жол истребительле техникле тинтир ючюн тохтагъан жерни сайлайдыз. Олтуруп, хар учхан машинагъа кьол булгъайбыз, пилотла да бизге салам бередиле. Кезиуюю машина тохтагъанда да, тюз алай этебиз, алай салам берирни орунуна бизге тереседен жумдурукъ кёргюзтедиле. Алгъа анга зс бурмайма, алай экинчи кюн атам аны айтханындан чыкъгъанын ючюн ачыуланады. Ол жумдурукъ аныкъы кёре эдим.

Биринчиден, лётный училищеге киирге ди муратым. Алай атамы айтханы бла академиягъа киргенме.

- Бусагъатда уа къайда ишлейсе?

- Мен окъууну бошагъанлы бир жыл озгъанды. Бусагъатда уа учуугъа хазырлаучу арада ишлейме. Усталыгъымы юсюнден айтыргъа эркинлигим жокъду, аны жууукъларым да билмейдиле. Къалай-алай болса да, ол авиация бла байламлыды.

- Сайлагъан усталыгъынг сейирмиди?

- Ол самолётну учургъандан сейирди деп айталлыкъ тюйюлме. Болсада аны энчи айырама. Алай эртте - кеч болса да, кёкге уа чыгъарыкъма, спорт самолётда окъуна болсун.

- Ишден бош заманынгда уа не бла кюрешесе?

- Ол алай кёп тюйюл эсе да, биргеме окъугъан шуёхларым бла тюбешиучюме. Аладан бирлери мен тургъан жерден узакъ болмай кьуллукъ этеди.

Сабийлигимден окъуна футболну сюеме. Гарнизонда жашагъанымда, бизни команда кёп тюрлю эришиуледе алчыланы санына чыгъыучу эди. Академияда да кьоймагъанма футболну, командабыз шахарны, областьны биринчиликлерине, вузла аралы эришиуледе кёп керге хорламгъа жетишгенди.

Дагъыда окъугъан кезиуюмде кьол кюч бла тутуугу бла кюрешгенме. Спортну устасына кандидат да болгъанма, алай окъуй тургъанлай, спортну бу тюрлюсю бла кюрешген кьыйыныракъ эди. Ани ючюн тутуууну кьоюп, футболну сайлайма.

- Руслан, ушакъны ахырында муратланы юсюнден соргъан тёреди.

- Арт заманда аскерде болгъан тюрлениуени юсюнден эшиттен болурсуз – къоруулау кючледе кадрланы кьысхарыгы барады, кьуллукъ этерге сюйген офицерлени окъуна ишден кетередиле. Алай ол манга жетмез деп ышанама. Ани ючюн атам сайлагъан къыйын жол бла, намысымы тюшюрмей, бет жарыкъны барып умутлума. Ата журтуму кьорууларгъа хазырма.

Ушакъны**ТИКАЛАНЫ Фатима** бардыргъанды.

Космонавтла бизни хычинлени бек жаратхандыла

Барыбызгъа да белгилисича, 1961 жылда 12-чи апрельде битеу дуниясы сейирсиндиреген иш болгъанды. Юрий Алексеевич Гагарин, жер жюзюне пёрен салып, къайтып жерге кьонгъанды. Аны эттен атламыла кёп жерледе кьыралыбызны илму жетишиммеже, жанны ёмюрню башланыуунача къаргъандыла.

Ма ол кюнледен берисинде бизни республиканы адамлары да космос кенгликлени иелеуде жашларыбыз этген атламлагъа къарс къакъгъанлай,кьууанангъанлай келедиле. Аланы атларын ёлюмсюз эте, орамлагъа, тюрлю-тюрлю аралагъа атагъандыла. Бирле уа ара шахарыбыз Москвагъа бергъанда, космонавтла бизге келгенде да ала бла шуёхлукъ жюрютгендиле. Гайыланы Хадауну жашы Ибрагим ма аллай адамларыбыздан бири болгъанды.

Къаламны къолма алгъынчы, мен жашлай жашауу юзюлген Ибрагимни тюз да кеси оюелип къалгъанча суратына къарап, кёп сагъыш этдим. Мени жазар ижыгым барды деп сёз башлагъра базыналмай турдум. Кёзлерим жюрек тасхамы бидирип, келинибиз Башийланы Жюнюсню кьызы Сакинатны, сабийлерин да биогюн да бир инжилтмеги эдим деп къоркъа эдим. Болсада, таукеленип, сёз башлайма.

- Жашау degенинг алайды, - дейди Ибрагимни юй бийчеси Сакинат, ушакъгъа кирише, - бирде шагъырейлену ата-ананы, бирде сабийни, бирде шуёхларынгы юслери бла да башланады. Мен КъМКъУ-ну медицина факультетинде окъуй эдим, бизге Фатима туугъанда. Аны атамы эгечине къоюп, экзаменлеге алай чаба турдум. Ол, ауруукъсунуп, элге кетерге тюшгенде уа, сабийни кимге къоярга билмей, амалсыз болама.

Насыпха, къоншуда Шуукалары жашай эдиле. Баш иеси таулу, кеси уа къабартылы тишириу. Бир огъурлу адам. «Къызынг ючюн окъуунгдан чырмалма, манга къоя тур», - degен эди. Сабий садха жюрюгенде да, манга жетдирмегенч, алай къарап турду. Биз а анга «бабуля» degенлей барсгъандыёмюрюбюз. Окъуулу, билимли, адеп, кьыльыкъ билген бир иги адамла эдиле юйюрлерин бла да.

Биржыл бизни сабийлени аталарын ишини юсю бла Москвагъа командировкагъа иеди ле. «Бабулябызны» жашы Хасан а анда Жулдузлу шахарчыкъда партия организацияны секретары болуп ишлегенди. Бу адам анга degенди, анасы ийген саугъаланы эл тип бергенди. Ма алай бла шагъырей болгъанды космонавтла бла.

Келинибиз айтхан хапаргъа кёре, Хасан Гайыланы Ибрагимни Жулдузлу шахаргъа къонакъгъа чакъырады. Космонавтла Алексей Леонов эмда Джанибеков бла шагъырей этеди. Ибрагим аланы экисин да Къабарты-Малкъаргъа къонакъгъа да чакъырады. Алай алагъа кеслери алларына ары-бери барыргъа эркин этмегендие. Аны себепли Ибрагим партины Къабарты-Малкъар обкомуну биринчи секретары Тимбора Кубатиевич Мальбаховха тилек кьагъыт жазады. Ол а, тюзюнлей чакъыруу кьагъыт берип да кьоймай, алларына барыр да тюбегенди. Аланы мында айланнган кюнлерини аманатлыгъын а Гайыланы Ибрагимге ышанганды.

«Атам Жюнюс да къонакъланы бирлеринде болгъанды, - деп эстереди анда ары Сакинат. - Бир кюн а бир бек кьууанып келди. «Кюнюо ары дери да сюе эдим, алай ол адамла бла сёлеще, кюле-ойнай, алагъа керекли сёз тада, кесин жарашдыра билгенин а бир бек жаратдым», - degен эди».

Ибрагим космонавт къонакъларын Бахсан,Холам-Бызынгы тау ауузлагъа, Чегем чучхурлагъа да эптгенди. Кёп башха ариу жерлерибиз бла да шагъырей эттенди. Угъа да чакъырып, саугъагъа бу мюйюзле да берип,алай ашырганды.

«Ол жыллада биз бир гитче юйчюнде жашаучу эдик. Къонакъланы келирлерине мен аш-суу хазырлап, тизгин жыйып туруучу эдим. Бек сюйген ашлары уа – хычинле. Мантыле этип тургъан кюн а Джанибеков: «О-о, бизни ашыйбыз», - degен эди. Баям, ол Орта Азиядан болур эди. Сабийлени аталарына уа бизге санга Тимбора Кубатиевичден бир иги фатар тилей кетейик, degен эдиле. Ол унамагъан эди ансы», - дейди Сакинат.

Энди уа мен космонавтла бла шуёхлукъ жюрютген, республикабызны оноучулары да ышанылыукъ этген жашыбызны, Гъ йыланы Ибрагимни, юсюнден толуракъ айтыргъа сюеме. Ол Нальчикде устазла хазырлагъан училищени, ызы бла Ростовда Естествознание да философия институтну, Краснодарда Къобан къырал университети юристле хазырлагъан факультетин бошагъанды. Окъуу, мангылай жарыкълыгъы болгъан жашны республикабызны Жашау журт-коммунальный мюлк министерствосунда фатарланы эсепге алыу эмда юлешиу жаны бла бёлюмге таматагъа салгъандыла.

Жашау журт-коммунальный мюлк управлениягъа да башчылыкъ этгенди. БТИ-ни оноучусу да болуп тургъанды. Ахырында Октябрь районну прокуроруна сальныргъа деп оноу этилип тургъанлай, аурумай, ёлюп къалгъанды.

Аны юй бийчеси Башийланы Сакинат а кёп жылланы Нальчикни медицина колледжинде окъутады. Студентлени, устазланы араларында да намысы жюрюген врачды. Къызлары Фатиматы, жашлары Муратны аягъы юслерине салып, ала жашауда жюрлерин таба бергъанларына къуана жашайды.

ГАЙЫЛАНЫ Махти.

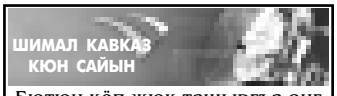

Бютюн кёп жюк ташыргъа онг чыкъгъанды

Волга-Дон каналда кемеле жюрюген кезиу башланнганды. Аны юсюнден Волгоградда Астраханьдан Украинаны Мариуполь шахарына жюк алып тебиреген буксирни кьычырыкъ тауушу билдиргенди.

- Бу суу жолну ачылгъаныны каналда ишлегенле хар заманда да уллу байрамгъача тюбейдие. Жолгъа биринчи атланнган кемени членлерине уа - ол сыйлы да жууаплы да борчду, - degенди ИТАР-ТАСС-ны корреспонденти бла ушагъында суу жолла эмда кемелени жюрюулери жаны бла Волга-Дон къырал бассейн управлениясы башчысы Игорь Коблев.

Кемеле жюрюп башлагъан жангы кезиуге волгоградчыла жарыкъ кёллю болуп тюбегендие. Былтыр, ахча къытлыкъ сынаргъа тюшгенине да къарамай, каналны юсю бла 20 процентге кёп жюк ташылгъанды. Быйыл аланы ёлчемлерин андан да бек ёсдюрюрге мурат этиледи.

Энтта да бир солдат белгили болгъанды

Краснодар крайны Крымск шахарында «Набат» аскер-патриот клубну излеучюлери, Неберджаевская станицаны тийресинде сермешле бергъан жерни къаза туруп, Адыгеяны Шовген районуну Михайлов хуторундан рядовой Дмитрий Шипиловну сюеклерин тапхандыла. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине клубну башчысы Евгений Порфирьев билдиргенди.

Сермешле Уллу Ата журт урушну кезиуюнде «Кёк ызны» къатында бергъандыла. Немецлиле Краснодар крайда ахыр къоруулануну ызларына ма алай атагъан эдиле. Ол а Новороссийскден бла Крымскден башлап Славянск-на-Кубани шахаргъа дери созулгъанды. Къызыл аскер аны 1943 жылда бузгъанды. Къобанны фашист ууучлаучуладан азаттлау ма андан башланнганды.

Терекле салыуну байрамы

Терекле салыуга аталгъан эттегили орус байрамны жангыртыргъа дейдиле Владикавказда. Алай бла уа шахарларына Север Кавказда бек жашил шахар деген атны къайтарыргъа сюедиле. Север Осетияны Ара шахарыны мэрисжаны ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине билдиргенлерича, байрамны кюню алыкъа тохташдырылмагъанды. Аны себепли владикавказчыла хар солуу кюн субботникге чыгъадыла.

Жаз башы келгенлей окъуна «Кесингги терингни сал» деген акция башланнганды. Аны кезиюнде 5 минг терек эмда 500 минг гюл салыргъа белгиленеди.

Къобан къазакъланы хору Петербургда

Къобан къазакъланы къырал академиялы хору кесини Санкт-Петербургда Уллу Ата журт урушда Хорламны 65-жыллыгъына аталгъан гастролларын «Сыйлы Хорлам!» деген концертден башлайды. Ол «Октябрьский» концерт залны сахнасында бардырылкъды,деп билдиргенди ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине Россейни, Украинаны,Адыгея эмда Абхазия Республикаланы халкъ артисти, 1974 жылдан бери бу белгили коллективге алышынмай башчылыкъ этип тургъан Виктор Захарченко.

«Сыйлы Хорлам!» деген концертге бир уллу спектакльге бирикген отуз беш тепсеу эм жыр киреди. Анга къарагъанла Парижде Триумфальный арканы къатына тюшерикдиле, жигитле бла бирге Берлинни орамлары бла барлыкъдыла, ёлгенлени эсгерип да кюйле жырларыкъдыла. Хор «Распрягайте, хлопцы, коней», «Встреча кубанских казаков», «Ковал кузнец», «Казачья лейб-гвардейская» эмда,айхай да, «Прощание словянки» деген кёпле билген эм сюйген жырланы жырларыкъды.

Биринчи электрон декларация

Сочини тенгиз портда орналгъан ара таможня постунда биринчи электрон декларацияны чыгъаргъандыла. Интернетни юсю бла декларация берииую онгларын биринчи болуп къурулуу материалланы ташыу эмда агъач жарашдыру бла юкрешген компания хайырланнганды, ден билдиргендие ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине таможнядА.

Мында жангы амал программалы кереклени санын кьысхартыргъа эмда таможнядА къагъытла жарашдырыуну, товарлагъа контроль этиую да жумушларын терк да, тынгылы да тамамларгъа онг берликди, деп чертгендиле. «Электрон декларация орта эсеп бла 30 минутдан башлап 3 сагъатгъа дери чыгъарылады. Аны берген а таможня постха келмесе да боллукъду», - degенди Сочиде таможняны пресс-секретары Елена Хохлачева.

Ол айтханга кёре, таможнягъа керекли документлени барысы да тыш-экономика ишге къатышханлагъа электрон халда бериледие. Таможняны инспектору сёлешиулени жаланда тизмеде болгъан документлеге кьошаях информация керек болгъанда бардырады. Электрон таможня декларациягъа электрон къол салынады. Аны юридический кючю барды.

Сюд энциклопедияны материалын экстремист ниетлиге санагъанды

Грознийни Заводской районуну сюдю ТЕРРА китап басма чыгъаргъан «Уллу Россей энциклопедияны» 58-чи томунда «Чечен Республика» degен информация материалны экстремист ниетлиге санагъанды эмда ол томну кетерирге оноу этгенди. Сюдню оноуу РФ-ни Юстиция министерствосуна ол аны экстремист материаллары федеральный тизмесине къошар ючюн жиберилликди, деп билдиргендие ИТАР-ТАСС-ха Чечен Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный Нурди Нухажиевни пресс-службасында.

Издательствону сюдге Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный эмда республиканы прокуратурасы бергендие. Ала Уллу Россей энциклопедия «Ченнни тарыхын терс кёргюзтеди, аны аман бетли этеди» деп, алай оюмлайдыла.

Аскер махтаулукъну жерлерине

Пятигорскеде Улу Ата журт урушха къатышханладан, тылда ишлегенледен, урунуну эмда аскерни ветеранларындан 24 адам тынгылы автобусда Жигит шахар Волгоградны кёре юч кюннге бергъандыла. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ха шахарны администрациясында билдиргендие.

Аскер махтаулукъну жерлерине жолоучулукъ Уллу Хорламны 65-жыллыгъына аталгъанды. «Ол биринчи кере къуралгъанды эмда аны юбилей жылгъа тюшгени уа энчи магъананы тутады», - degенди шахарны башчысы Лев Травнев. Мэрия делегациясы жол хакъын, шахарда тургъан кюнлеринде этиллик битеу къоранчланы да кеси бойнуна алгъанды. Ветеранла бла бирге врач да барады.

Адамланы къадарлары

Редакциягъа республиканы пенсиячыларыны союзуну председатели Черкесланы Маштайны жашы Георгий сёлешип: «Билемисиз, бу кюнледе Нальчикни герантология арасында бир таулу тишириу саулугъуна къарата турады. Анга жюз жыл болады. Ол кёпню билген, кёпню да кёрген адамды, кьыйынлыкъ сынар ючюн да къалмагъанды, алай алыкъа да эсли тишириуду. Барып, аны бла бир ушакъ этсегиз а», - деп тилегенди.

«Узакъ ёмюрлюкню тасхасы - халаллыкъды»

Мындан бир талай жыл алгъа мен Бедикде жашагъан эки тишириу бла тюбешиген эдим. Аладан бирине 118, башхасына да 110 жыл бола эди. Дагъыда Быллымда Гюлойладан да бир тишириу жюз жылдан артыкъ жашап ёлгенли эки жыл да болмайды. Ючюсю да жукъ кюнлерине дери да жюн типип, урчукъ ийирип, эшип да тургъандыла...

Биогюн хапарын айтырыгъыбыз а Гуданаланы Хамутну кьызы Къумукъланы Майрусду. Ол Быллымда жашайды. Бу кюнледе уа больницадады. Саулугъуна къаратады. Ыннаны кёрюр, аны бла танышыр, хапар айтыр ючюн, герантология арагъа бергъанма. Майрус анда кьызы Римма бла тура эди. Бир кесекден а аны кёре туудугъу Азаматланы Искандер, эгечини жашы Толгъурланы Абдуллах да келдиле.

Ынна, аланы кёрюп, чексиз къуанды: «Къарт адамны сюймейдиле, ол кимге керекди», - деучюлери терди, кёремисе, была манга жеттенлей, жокъларгъанлай турадыла. Башха туудукъларым да терк-терк келедиле», - дейди, кёзю-кьашы жарып, жашауу тишириу.

Узун бойлу, жыл санына да къарамай, алыкъа таплай сакъланнган тишириуну бетинде ингилини эсленеди. Майрусну акъылы, эси да жериндедиле. Не сёлешгенинде, не айтхан затында тасха табаллыкъ тюйюлсе. Ол тюнене уъгай да, мындан сексен жыл алгъа болгъанны да унутмагъанды. Анасыны, атасыны, кесини гитче заманында жашауларыны юсюринден тынгылы хапар айтады. Кеси да керексиз кёп сёлеширгге сюймейди. Сорууларыма кьысха жууап берген болмаса, артыкъ сёзю жокъду.

Майрусну атасы 113, анасы да 111 жыл жашагъандыла. Аланы юйюрлери узакъ ёмюрлюледиле. Аны эки къарындашы да бар эди. Уллу Ата журт уруш болмаса, ала да жашарыкъ болур эдиле. Алай ала къанлы сермешледен къайталмагъандыла.

Майрусну бла аны баш иеси Къумукъланы Хусейинни жети жашы бла эки кьызы болгъандыла. Кёчюнчюкюнню жилларында Къазахстанда эки жашы, кьызы да ёлгендиле. Хусейин а, уруууда ауру жаралы болуп, 1944 жылда Пятигорскеге келип, анда сау онеки айны саулугъуна бакъыргъанды. Юйюрюн а Орта Азиада тапханды. Мындан сегиз жыл алгъа дуниядан кеттенди.

- Майрус жаш заманында акъбет, ариу кьыз болуучу эди, деп кёпледен эшиттенме, - дейди, хапаргъа кьошулуп, эгечини жашы Абдуллах. - Анга кёп жашны кёзю къараргъанды. Болсада ата-анасы уа аны Хусейиннге ыразы болуп бергендие. Эрге да бек жашлай кеттенди. Кимге барганын да билмегенди, кёзю да кёрмеген эди барлыкъ жашын. Ала бирге таулы жашагъандыла. Бизни анабызэ эртте кёзюн эди. Беш сабий болда эдик. Бизге да Майрус къараргъанды. Къолдан уста да керексиз кёп сёлеширгге сюймейди. Сорууларыма кьысха жууап берилан ысхарла къумачдан тигип, фронтха жиберип тургъанды.

Кёчгюнючюкню ал жылларында пирич ёсдюрюлген тахталада ишлегенди. Аны юсюнден ол былай айтады: «Белибизге дери сууда, аллыбызда да макъала, жиляна. Нек эсе да, къоркъмай эдик. Кьыйынлыкъларга асылан ысхарла къумачдан тигип, фронтха жиберип тургъанды.

1956 жылда Быллымгъа кёчюп келгенлеринде, юйлери оюлуп. Эльни Къара-Къол degен жеринде юй ишлеп, анга кёчедиле Къумукъланы юйюрлери. Майрус а мюлкде ишлейди. «Таулу тишириула таллы жерледе картоф ёсдюргендиле. Шёндю ол тийреледе бир киши да урлукъ салмайды», - дейди Майрус.

Бу огъурлу тишириу жашагъан ёмюрюнде бир адамгъа кёзюнг къара болсун degенди. Къолдан келгенича болушханды. Жайда дырынчыларгъа аш этип, къошуда, андан бош заманында юйде жумушлары бла юкрешгенди. Ол этген аш-суугу татыуун биогюн да кёпле унутмагъандыла.

Бир талай заманны къошда айран юталмай турадыла. Сылтаугъа уа: «Жилян барды да къошда, айран аны ючюн юмайды», - дей эдиле. Майрус келгенден сора айран да эркин болады. Аны хычинлерин да кёпле биосюреп ашагъандыла.

1975 жылда жюреги ауругъанын биринчи кере сезеди. Андан бери ауур ишле бла кюрешмейди, алай арт тёрт жылгъа дери юй жумушланы этерден артха турмагъанды.

Къарындашлары Ахматны бла Алийни эсгере, кёз жашларын сыйпайды. Ала экиси да Белоруссияны азаттлай жан бергендие. Алийни ахыр письмосу биогюн да сакъланнганды. Ол анда былай жаза эди: «Кьушла бек кьаты учадыла. Не боллугъун билмейбиз». Кьушла деп ол фашист самолётларыа айтхан. Ючюнчю къарындашы Георгий а жангъан дау бла тройкаланы сюдлеринде тюшгенди. Артда ёлгенден сора реабилитация этилгенди. Аны тёрт сабийине да Майрус къараргъанды.

Ыннаны биогюнлюкде тёрт жашы бла кьызындан туугъан онбир туудугъу бардыла, аладан туугъанла да беш боладыла. Аланы барыны да атларын ол жангылмай айтады. «Бегирек да къайсы туудугъунгу сюесе?» - деп соргъанымда, ол сагъыш зте турмай, кьызындан туугъан Искандер къатында олтурып тургъанына: «Ыннам барындан да мени бек сюеди», - деп махтанганына да къарамай, жашындан туугъан Омарчыкъны, деп къойгъанды.

Аны ючюн Искандер ыннасына кёлкъалды болмагъанды . Нек degенде Майрус сабийлерин, туудукъларын, аладан туугъанланы да бир бирни сюеирге, бир бирге кёз-кьулакъ болургъа, билеклик этерге юйретгенди. Сабыр акъыллы, тюз ниетли тишириуну сабийлери, туудукълары да башха ёмюрлю боллукъ тюйюл эдиле.

Быллымда жашагъан жууукъларым, Майрус бла тюбешгеними эшиттенлеринде, ала да аны юсюнден кёп ариу сёзле айтхандыла. «Кьыйын, ач, жаланнган кюнлеринде кёплеге болушхан тишириуду ол. Аны ючюн а бир заманда да хакъ излемегенди», - degенди ле.

Биогюнлюкде Майрусну кёлюн къалай бла, не бла алайыкъ деп, сабийлери, туудукълары, аладан туугъанла да тёгерегине басынып турадыла.

- Узакъ ёмюрлю болур ючюн, адам кесин къалай жюрютюргге керекди? - degен соруулма Майрусну жууабы былай болгъанды: «Ниетинг таза болсун, бир заманда да башхагъа зарланма, кьулунгдан келсе, кьызгъанмай игилик эт, халал кьыйын аша».

Римма уа: «Анабыз кюн сайын бир алма ашайды, ингирликде стакан сют ичеди, этден этилген азыкъланы бек сюеди», - деп кьошханды.

Хапарыбызны ахырында уа ол газетни юсю бла ана бакъгъан врач Фатима Думановагъа жюрек ыразылыгъын билдириримни сюйгенди. «Ол, кече белинде да сёлешип, мени саулугъуну соргъанлай турады. Кюндюз а, терк-терк келип, жюрегими къалай ишлегенине тынгылайды, артерия басымымы ёнчелейди», - degенди жашаулу ыннa.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Эски сурат

Хапарыгъыз бар эсе...

Бу суратны Кёнделенден Текуланы Магомет келтиргенди. Ол абаданла айтып эшитгеннге кёре, анда юч жаш да финн урушка барып къайтхандыла. Ортадагъы Тюбейланы Ибрахимни жашы Юсюпдю (чам аты Хамалай), аны сол жанындагъы уа Текуланы Хажидауутду. Тюбей улуну онг жанында жаш ким болгъаны белгисизди. Ким биледи, аны таныгъан адам бар эсе, «Заман» газете билдирсе иги эгерикди.

Текуланы Хажидауут финн урушда тапхан жаралары сау болмай, Ата журт уруш башлынырны аллында Кёнделенде ёлгенди. Тюбейланы Юсюп бла аты белгисиз жаш Уллу Ата журт урушха кетип, андан къайтмагъандыла.

Аланы юслеринден шарт хапары болгъан бар эсе, редакциягъа билдиририн сакъларгъа къарыгъыз.

ЛУКЪМАН улу М.

ЭСКИ ГАЗЕТЛЕНИ БЕТЛЕРИНДЕН

Жигерликни юлгюлери

«Социалистическая Кабардино-Балкария» газетни бетлерине къарай келип, 1940 жылда 3-чю апрельде чыкъгъан номеринде Битеусоюз эл мюлк кёрмючге къатышханланы саугъалауну юсюнден билдириуге кёзюм илинеди. Кимле болурла деп, окъуп башлайма. Тёбен Чегемден жылкъычы Бечелланы Мута Кёрмючню Уллу кюмюш майдала бла саугъаланнганды. Ол 1938 жылда 28 байталлан 28 тай алып ёсдюргенди.

Гитче кюмюш майдал бла саугъаланнгана уа иги кесек болгъандыла. Он санда: Эльбрус районну «Чылпас» колхозуну къарачай къумалы къойланы 100-сюндеи 113 къозу алып ёсдюрген къойчу Анахаланы Юсюп. Мусукаев атлы колхоздан Боташланы Фатима. Ол 1938 жылда кеси къарагъан бузоуланы аурулукъларына кюн сайын 685 грамм къошулуп барыча алай бакъгъанды.

Эльбрус районну Андреев атлы колхозундан Улакъланы Таги бакъгъан бузоулагъа уа кюн сайын 630 грамм къошулуп тургъанды.Бедикде «Малкъар» къумалы совхозну ийнек сауучучу Богъатырланы Мажит 1938 жылда швиц къумалы ийнеклени хар биринден 2 минг 340 литр сют алгъанды. Бу совхоздан малланы къолдан урлукъландырыучу Османланы Шамсюдинни хайырындан а хар ийнекден 2.197 литр сют алынгнанды, бузоуланы аурулукъларына да кюн сайын 729 грамм къошулуп баргъанды.

Огъары Бахсандан Журтубайланы Гахио 170 байталлан 158 тай алып ёсдюргенди. Чегем районну «Эл-Тюбю» колхозунда къойчу болуп тургъан Чимайланы Хазинат а 1938 жылда меринос къойланы хар биринден 6,8 килограмм жюн алгъанды.

Битеуроссей эл мюлк кёрмючню Гитче кюмюш майдалы бла саугъаланнганланы араларында Тёбен Чегемни колхозундан къойланы къолдан урлукъландырыуну устасы Залийханланы Ислам, Хулам-Бызынгы райондан къойчула Махийланы Агаз, Ёлмезланы Къайытмырза, Черек районну Асанов атлы колхозундан жылкъычы Оракъланы Хамат, Холам-Бызынгы районда «Къызыл Малкъар» колхозну къумалы ат товар фермасыны баш чысы Уяналаны Хасимат, Эльбрус районда Киров атлы колхоздан къойланы къолдан урлукъландырыучу Хапаланы Азрет да бардыла.

Бу билдириуню окъуй, аны хар тизгини адамны,аны юйюрко, тукъуму, халкъы бла байламлы болгъанын сезесе. Анда атлары жазылгъанла бирлени аппалары,иннаклары, аталары, аналары, ата, ана къарындашларыдыла. Бизни адамларыбыздыла, бизни тарыхбыздыла. Алай эсе уа, биз алгъанны билирге, эсде тутаргъа керекбиз.

Басмагъа **МАХИЙЛАНЫ Азиза** хазырлагъанды.

Бир ыйыкъгъа гороскоп

8-чи апрельден 14-сюне дери

Къочхарла. Не амал да этип, муратыгъызгъа жетмей къаллыкъ тюйюлсюз. Этген ишигиз башыгъызгъа жарасын ансы.

Таналa. Тёгерегигизде не бола тура эсе да, анга сансызлыкъда къарагъыз. Алай этсегиз, сизни къыйнап тургъан гурушхалыкъладан, сагъышладан да къутулуллукъсуз.

Эгизле. Бу жаз бла суукъ кюнледе бек уллу ишигиз - сабырлыкъны сакълауду, асыры бек ачыуланмагъыз, артыкъ къууанмагъыз.

Айырычабакъ.Быйылгъы апрельде сизге бек башы неди десегиз - заман бла бирге барыу. Тамагъыздан артха да къалмагъыз, аны озгъан да этмегиз.

Аслан. Файданы неда хычыуунлукъну сайларгъа тюшерикди. Кесигизге таплыкъны излеп, шуёхларыгъыздан къуру къалырга боллукъсуз.

Къызла. Хар башлагъан ишигиз хайырсыз боллукъду, кёп заманыгъызны,къарыуугъузну да аллыкъды. Шёндюгю жашауугъузгъа сиз юйреналлыкъ тюйюлсюз.

Базманла. Хар атламыгъызны иги оюмлап этигиз. Алайсыз планларыгъызны оягъа хазыр болуп тургъан коллегаларигъызны кесигизге къажау бурлукъсуз.

Бузоубашла. Кыйын болумгъа тюберге кёрмекъуу барды. Асыры кючбюсюреу болмагъыз, кючюгюзге да асыры бек базынмагъыз.

Садакъчыла. Къатыгъызда акъыллы эмда сынаулу компаньонларыгъыз болсала,ишигиз терк къураллыкъды, иги кесек файда да тюшерикди.

Текемюйюзле.Тёгерегигизде адамланы къозуп турмагъыз, кесигизге къажау буруп. Сагъыш этилмей айтылгъан бир сёзюгюз окъуна жашауугъузну кыйынгга айландырыкъды.

Суукъуйла. Башыгъызны басып тургъан ишледен кютутурукъ жумушланы кюлгъа алсагъыз игиди. Къалгъан затланы юслеринден а унутуп къоюгъуз.

Чабакъла. Женгил къуралгъан ишигиз сизге хайыр келтирликди. Аллах берген аламат онгну ычхындырмагъыз.

Миллет парк

Инспекторну борчлары эм эркинликлери

Къоруулау жаны бла къырал инспекторну, «Приэльбрусье» миллет паркны башха ишчисинича, законодательствода кёргюзтюлген эркинликлери бардыла. Он санда къоруулланнган жерде болгъан адамладан табийгъат хазнаны хайырланырга эркинлик берген къагытларын сурарга, жорукъларга бузукълукъ этгенлени тыярга, табийгъатха хата келтирген эл мюлк неда башха ишлени тохтатырга да.

Къысхасын айтханда, инспектор кеси къоруулагъан жерде ие болургъа эркинди. Сёз ючюн, жорукъларга бузукълукъ этилиуню юсюнден протокол жазарга, алгай болумлагъа жетмез ючюн а, ангылатыу иш бардыргъа.

Акъыл бла сынау, белгилисича, жылла бла келеди. Билимни уа харкюнлюк ишде эм окуда алырга керек болады. Миллет паркны илму бёлюмюню ишчилери анга деп эчи методика программа жарашдыргъандыла, лекцияла, кёрюмдюлю пособияла да хазырлагъандыла.

Инспекторла бла кёп болмай бардырылгъан аллай дерследен биринде илму ишчи Байдаланы Зулиха сейирлик табийгъат комплексни сакълау жаны бла миллет паркны аллында тургъан борчланы юслеринден айтханды. Табийгъат

Инспекторланы окъутуу.

хазнаны сакълагъан бла чекленип къалмай, ала жорукъларга бузукълукъ этилмез ючюн, паркга келгенлеге кеслерин къалай жюрютюрге керекликлигин айтып ангылатырга борчлудула. Минги тауну тийресине солургъа келгенлени бла инспекторланы араларында ишанылукъ болмай жарамазлыгъыны юсюнден да айтылгъанды анда.

Бюгюнлюкде РФ-ни Экология политика жаны бла департаментини изленине тийишлиликде миллет парк туризмни айнытыуну концепциясын жарашдыра турады. Анга къырал инспекторла да тири къатышырга керекдиле. Нек дегенде туристле сюйген жерлени ала уста биледиле. Алайлада чатырла салып, солуу талачыкъла къурагъа неда тап жарашдырылгъан турист маршрутла ачарга боллукъду.

Къысхасын айтханда, рекреация объектни айнытыу амалла кёпдюе. Инспекторлагъа, кеслерини участкаларына тынгылы къарап, тийишли предложенияла хазырлагъа буюрулгъанды. Ол къайсы жерни къалай айнытырга керек болгъанынангылар, аны айнытыр ючюн, ачханы файдалы къоратырга онг берликди.

Анатолий ТЕМИРОВ.

БЕЛГИЛИ ШАХМАТЧЫЛА

Таукел эм базыныулу ойнайды

Эрменли гроссмейстер Элина Даниелян кеси къыралында алчы шахматчыладан бириди. Ол СНГ-ны 1992 жылда чемпионкасыды, Европаны биринчиликлеринде бла чемпионатларында кёп кере алчыланы санында болгъанды, шахматланы терк ойнаудан Европаны чемпионкасыды.

Элинаны шахмат ойнаргъа беш жылында атасы юйретгенди. Сегиз жылында уа ол Бакуну шахмат секциясына жюрюп башлагъанды. 1988 жылда юйюрю бла Ереваннга кёчеди да, Тигран Петросянны атын жюрютген шахмат школда жарау этип тебирейди.

Оналлы жылында (1994 жыл) Элина гроссмейстер атха тийишли болады. Ол заманда андан жаш гроссмейстер жокъ эди. Спортну бу тюрлюсю бла кёлю бла кюреширге да ол заманда акъыл этгенди.

Бюгюнлюкде Элина тишырыланы араларында жаланда официальный шахмат турнирлеге къатышады. Асламында ол эр кишилени араларында эришууледе сынайды къарыуун. Арт кезиуде аны оюнуну стили бек тюрленнгенди. Эрменли шахматчы къоркъуулу эм базыныулу ойнайды. Ол юч жылдан бери белоруслу гроссмейстер Андрей Ковалёвну къолунда жарау этгени бла байламлыды.

Нальчикде Элина Гран-прини ючюнчю турнирине къатышырыкъды.

Басмагъа **ОСМАНЛАНЫ Айшат** хазырлагъанды.

АЯУЛУЛУКЪ

Терезелени юслеринден тюзю

Металлдан бла пластикден этилген терезелени хайырланыргъа сюйген адам биогюнлюкде, сайлау табалмай, къыйналлыкъ тюйюлдю. Рынок иелеге ата журтну эм тыш къыраллы (немисли) терезелени тюрлю-тюрлю багъалары болгъан системаларын сайларча онгланы къурагъанды. Терезелени ишлеучю компанияла къалай тириленнгенлерин кёрюр ючюн, бусагъатда реклама газетлени ачып къарасанг да, тамамды. Сайлау, шёндюдегича, уллу болгъан болумлада уа учузуракъ терезе къоллу болургъа итиниу хорларгъа да боллукъду.

Ол себепден а быллай затны юсюндеи да иги сагъыш этерге керекди: учуз товарны сатып алсагъыз, сиз алгъан терезе къаллай болур, бирсилени бла аны багъаларыны башхалыкълары бла качестволары бир биринде къаллай келишеди? Тыш сыфатлары бир биринде бек ушагъанлыкъгъа, терезелени къыймятлылыкълары бир биринденде бек узакъда болгъанын ангыларгъа юрешиги.

Бек алгъа былай айтыргъа сюеме: металлдан бла пластикден ишленген терезе къыйын техника конструкцияды – кёп тюрлю элементледен бла детальладан жарашдырылады, бу тюрлю терезеле 180 затдан къураладыла.

Затып альучула, заказ эте туруп, кёп тюрлю жангылычла жиберуучюдюле. Сёз ючюн, алырга сюйген терезеси къаллай болургъа керекликди айта туруп, адам «ЫЫЫ» профильли терезе дерни орунуна «ЫЫЫ» терезе деп къояды. Нек дегенде терезе жаланда аны сыфаты тойюлдю, ол не ариу эсе да, ахшы терезени къурагъан фурнитура тюрлю-тюрлю качествола боладыла – терезени сабы, стеклопакети, металлы, уплотнительери хар терезеде да бирча игиле тюйюлдюле.

Дагъыда былай къошаргъа керекбиз: ол не да бу терезени тыш кёрюмдюсюн ишлей туруп къоратылгъан материалны багъасы битеулю багъаны 20-30 процентин тутады. Энди уа быллай шартланы юслеринден да айтайыкъ: терезени профилин эте туруп, ачханы къалай аягъга боллукъду?

Биринчиден, профильге къоратылгъан материалны кесеклерини къалынлыкъларын эм жасылыкъларын тюрлю-тюрлю ёлчемлиге этергге болады, башхача айтханда, (ПВХ) тюрлю-тюрлю ёлчемледе къоратылады. Аны бла бирге уа пластикни да тюрлю-тюрлю качестволарын хайырланыргъа болады. Ингредиентле экология жаны бла игиле эм аманла да бардыла. Бек иги эм бек аман продуктну багъаларыны араларында башхалыкъ бир-бирледе 30 процентге дери окъуна жетеди.

Хазыр пластик терезени багъасын къурагъан дагъыда быллай бир затны юсюнден чертип айтыргъа керекбиз – ишлениюню качествосуну юсюнден. Цивилизациялы эм кустарный производстволаны тенглешдирип къарасакъ, быллай шарт да ачыкъланады: «гараж цехле эм заводла чыгъаргъан хазыр терезени багъасы стандартлагъа тийишлиликде ишленгген терезени жаланда материалларыны багъаларындан окъуна азды.

Биржюнлюк компанияла, тёреде болучусуча, кеслерин регистрация этдирмейдиле, сертификациядан ётмейдиле, налогла да тёлемейдиле. Терезе кёзлени бир бирге жетген жерлерин итиу бла окъуна жабыштырып къоядыла. Ала чыгъаргъан продукцияны качествосуна бир киши да контроль этмейди. Бек башы уа – ала хайырланыучуну кеслеринде багъаны азлыгъы бла тартадыла.

Аллай терезеле уа тауушну, букъуну, сууукъну эм жылыуну да тыймайдыла, бир кесек заман озгъанлай а, онгун, боюу бетлерин да тюрлендирип къоядыла, эришиле боладыла. Учуз профильни кёбюрек сыфатларынны жашырынлыкълары ма башда айтылгъан бу энчиликлеридиле.

Оюм: кесигизни алаша багъалагъа алдатмагъыз, терезе рынокда дагъыда къаллай товарла болгъанларына, ышанлап, иги къарагъыз. Нек дегенде сизни ойногюзню тыш сыфатын терезеле къурайдыла, журтгъузну тынгылылыгъын да бек алгъа ала жалчытадыла. Журтну ичинде жашагъанланы жюреклерин хош, кёллерин иги да ала этедиле.

Хайырланыучуну эсине! Чыгъарылгъан продукция норматив документлени изленлерине тийишли болургъа керекди. Терезени качествосу къаллай болгъанын билир ючюн, алыучу сатыучудан пластикни эм производствону сертификатларын кёрюзтюню излерге керекди – ала айтырыкъдыла терезени юсюнден тюз хапар, продукция физика-механика жаны бла изленлеге эм борчларын толтурулуча бла толтурмазлыгъына да ала шагъатлыкъ эталлыкъдыла.

Дагъыда, сизни заказыгъызны эгерик производитель къаллай эсе да, бек башы – терезени тап орнатыуду. Продукцияны чыгъарыуну да, терезени орнатыуну да жаланда ГОСТ-ну изленлерине тийишлиликде профессионаллагъа ышанагъыз. Сизни терезегиз жаланда ол заманда толтурлукъду кесини борчларын.

Учуз терезени сатып алырга сюйген адам жаланда бир предмелени –ачхасын аяуну – тамамлаялыкъды, аны да бир ауукъ заманны ичинде. Халкъда: «Чабакъ учуз эсе, андан жарашдырылгъан шорпа да учуз затыллыкъды», - деп бош айтылмайды.

Алайды да, жалгъан терезелеге алданмагъыз. Сизни жашауугъузну жарыкъ да, ырахат да официально къабыл этилген эм сертификациядан ётген компаниялана сатыу офисленирден алгъан терезелеригизни къолларынгдан келликди.

Бизни адресибиз: Бахсан ш., Ленин атлы орам, 41. Тел: 8(86-634) 4-11-12

А. ГОЛОВЧЕНКО,
«Окна Берта» компанияны маркетинг бёлюмюню таматасы.

Жол

Жорукъгъа сыйынмау къыйынлыкъ туудурады

2010 жылда КъМР-де МВД-ны Жолда жюрюню къоркъуусузлугъуну къырал инспекциясыны управлениясы республиканы жеринде «Встречная полоса» деген профилактика операция бардырганды. Аны итогларына кёре, жолда жюрюню жорукъларына ол тюрлю бузукълукъ этгенлени саны ёсе барады.

Сёз ючюн, жылны башындан бери республиканы жолларында битеу да 117 авария болгъанды. Алада 41 адам ёлгенди, 158 адам жаралы болгъанды. Анчасындан 12 адам водительле бара тургъан жолларындан чыгъып, алларындан келген транспорт бла къагъышып, ёлгенди, 32-си да жаралы болгъанды.

Операцияны кезиуюнде къырал инспекциясны къуллукъчулары, бара тургъан жолларындан чыгъып кетип, алларындан келген автомашина бла къагъышханладан 396-сына административ право ваны бла ишле ачхандыла. Аланы автотранспорт жюрютюргъе эркинликлерин тёрт айдан алты айгъа дери кезиуде сыйырыргъа боллукъду.

Профилактика операцияны чеклеринде быйыл 31-чи мартда битеуреспубликалы рейд бардырылгъанды. Аны кезиуюнде авария болургъа къоркъуулу 64 шарт ачыкъланнганды. Аны ючюн терсликлери болгъанла жуулпха тартылгъандыла.

О.ТКАЧЕНКО.
КъМР-де МВД-ны УГИБДД-сы.

Сёзбер

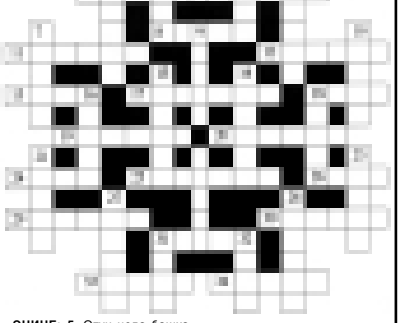

ЭНИНЕ: **5**. Отун неда башха къаты зат туурачу уулгъа чёгюч. **6**. Айып. **8**. Жаш къозучукъну териси. **11**. Бичакъдан, къылычдан, садакъдан къоруулаучу зат. **12**. Ушкок атарга юйреннгенде, ары окъ барып тиеди. **15**. Картофну «душманы». **17**. Гюрбежичи. **18**. Ун «сюзгюч». **19**. Таурухлада суу башын сакълаучу. **20**. Печьни отун бла жалчытыучу. **24**. Къаганакъ сабийчикни баш сюегинде жумушакъ жерчик. **25**. Темир тякъ – ишчи сауут. **26**. Чай, кофе дегенча затланы ичерге жаралу сапсыз адырчыкъ. **29**. Чилле неда алтын бетли халыдан тёгерек согъулгъан такъмакъ. **30**. Гебенни жел чаччмаз ючюн, алагъа къысгарсгъа деп, кырдыкдан неда иги къурумагъан биченден эшилген жип. **31**. Бир затны бек, мардасыз, чексиз сюйюп излеу. **33**. Мангылай чач. **34**. Кюн къызгъанда салкъын жер.

ЁРЕСИНЕ: **1**. Кийик жаныуарланы тутагъра хайырланылгъан, эки тёгерек бюгюлген темирден бла пружинадан ишленнген адыр. **2**. Тишырыу жыйрыкъны, тауну да барды ол заты. **3**. Эркек эчки. **4**. Элия. **7**. Арбаз эшик. **9**. Калош «къумач». **10**. Темир ахча. **13**. Эрттегили гитче чынсыз къалауур. **14**. Тылыны «насосу». **16**. Ауара, агуман болгъан кезиу. **18**. Ийнекни сют «къол къабы». **21**. Тала эм кенг, тюз жер. **22**. Багъалы сыйдам къумач. **23**. Сабий туугъандан сора сегизинчи кюнюнде этилген байрам. **27**. Кёбюсюнде юйде согъулгъан къумачдан тигилген къысха эр киши кийим. **28**. Кезиуюнден артха, кюз артында туугъан къарысуз къозучукъ. **31**. Къызынгы эри. **32**. Сабий табардан алгъа неда тапхандан сора ёшюнден биринчи чыгъыучу зат.

Сёзберни **ТОКУМАЛАНЫ Хусейн** жарашдыргъанды.

Газетни 59-чу номеринде басмаланнган сёзберни жууаплары.

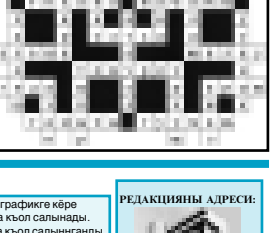

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ:КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
АЛИКАЛАНЫ Владимир, АППАЙЛАНЫ Музафар (баш редакторну орунбасары), БЕППАЙЛАНЫ Мутали (баш редакторну орунбасары), БИТТИРЛАНЫ Аминат, ТЕКУЛАНЫ Хауа, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууапны секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууапны секретарь - 42-66-85
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЕРИ:
Жамауат-политика бёлюм - 42-67-68,42-24-02.
Экономика бёлюм - 42-66-73.
Культура бёлюм - 42-75-82, 42-68-72.
Социальный политика бёлюм - 42-66-76, 47-27-59.
Жангылыкъла эм спорт бёлюм - 47-26-39, 42-66-71.
Письмола эм реклама бёлюм - 42-37-94.
Тилманчла бёлюм - 47-31-28.
Сурат алыучула - 42-75-82, 42-66-76.
Бухгалтерия - 42-30-87.
Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн, Россей Федерациясы басманы юсюнден Законуна тийишлиликде, материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпюю алмайды.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —Н-0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Информация коммуникацияла, жамаат биригиулени эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет 1905 жылда Революция атлы республикалы полиграфкомбинатда басмаланнганды, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууапльды.
Телефонда: 42-06-51, 42-19-97

Газетлени рознищагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууапльды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 21.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Теммоланы Мухадин - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары; Ахматланы Шахида (3,4-чю бетле),Зезаланы Лида (1-чи бет), Акушланы Феруза (2-чи бет) - корректорла.

Тиражы 3530 экз. Заказ № 852

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5